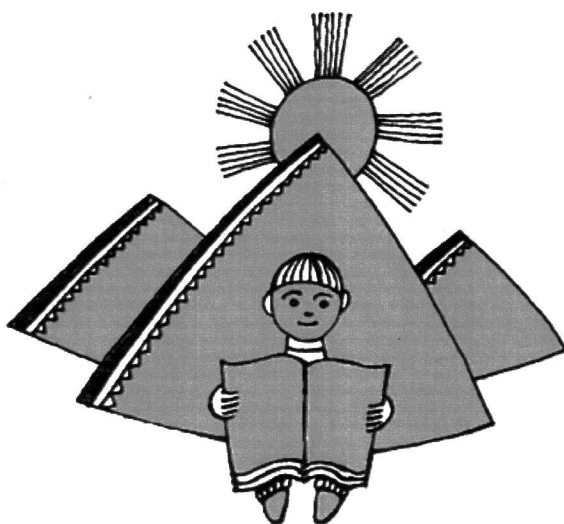

РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

**Матеріали
студентської науково-практичної
інтернет-конференції**

6-7 травня 2015 р.

м. Івано-Франківськ, Україна - 2015

Розвиток особистості молодшого школяра: сучасні реалії та перспективи:

Матеріали студентської науково-практичної інтернет-конференції. – Івано-Франківськ, Бойчук А.Б. 2015. – 246с.

Випуск присвячено 75-річчю заснування

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Друкується за рішенням кафедри теорії та методики початкової освіти

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Протокол № 12 від 5 травня 2015 р

Редакційна колегія:

Антонова Олена Євгенівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки Житомирського державного університету

Земба Беата Анна доктор кафедри соціальної педагогіки та реабілітації Жешівського університету (Польща)

Іванюк Ганна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Кіліченко Оксана Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики початкової освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Коваль Людмила Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту психолого-педагогічної освіти та мистецтв Бердянського державного педагогічного університету

Комар Ольга Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Кондратюк Світлана Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Мартиненко Світлана Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової освіти і методик викладання гуманітарних дисциплін Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Тарасенко Галина Сергіївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти Вінницького державного педагогічного університету ім. М.Коцюбинського

Ткаченко Ольга Михайлівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Хімчук Ліліана Іванівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри теорії та методики початкової освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Хрущ Василь Дем'янович – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики початкової освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Шапошнікова Ірина Миколаївна – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і методики початкового навчання Київського національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова

ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ МОВНО-МОВЛЕННЄВИХ ВПРАВ

Григоренко Т., магістрант напряму підготовки «Початкова освіта»

Науковий керівник: Дубовик С.Г., кандидат педагогічних наук, доцент

Педагогічний інститут Київський педагогічний університет імені Бориса Грінченка

Постановка проблеми. Сучасний розвиток педагогічної науки, соціально-економічні перетворення та реформування системи вищої освіти зумовлюють потребу внесення системних змін у підготовку майбутніх учителів початкової школи, здатних виявляти високий професіоналізм у нових умовах, бути конкурентоздатними. Відтак особливої значущості набуває проблема формування мовленнєвої культури вчителя початкової школи, яку необхідно вдосконалювати на етапі професійного становлення, у період навчання у вищому навчальному закладі.

Показником високої культури мовлення вчителя початкової школи є обсяг активного словникового запасу, різноманітність лексико-граматичних форм і конструкцій, точність, лаконічність, чистота, багатство, комунікативна доцільність тощо. Тому одним із важливих напрямів підготовки вчителя початкової школи є вдосконалення культури мовлення студентів, формування мовленнєвих умінь і навичок майбутніх фахівців в умовах багатомовного середовища. Адже «досконале володіння українською літературною мовою є одним із засобів успішної професійної діяльності вчителя» [2, с. 47].

Сучасна лінгводидактика вищої школи спрямована на формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи, створення таких умов на лекційно-практичних заняттях, які сприяли б «підвищенню культури мовлення, збагаченню словникового запасу майбутніх фахівців, формували б уміння грамотно висловлюватися, взаємодіяти з співрозмовником, впливати на нього» [1, с. 86]. Саме тому до визначених основних складових професійної компетентності слід додати ще й лексичну.

Формування в майбутніх учителів початкової школи професійної комунікативної компетентності в комплексі з лексичною сприятиме розвитку важливих умінь і навичок, а саме: уміння спілкуватися, працювати зі словниками, текстами, спостерігати, виокремлювати суттєві ознаки предметів і явищ, добирати матеріал до виступу, вести бесіду, дискусію, формулювати запитання на уроках, у позакласній діяльності, уживати слова у певному контексті як особливої форми відображення діяльності.

До причин, що визначають актуальність даного дослідження, слід віднести й соціальну ситуацію, зокрема в загальноосвітній школі, коли мовлення стає одним із найбільш мобільних чинників, спроможних впливати на учня. А це спонукає до створення і реалізації науково обгрунтованої педагогічної системи, яка дає можливість забезпечити переведення існуючої загальнопедагогічної системи у якісно новий стан, оптимізувати зміст організації й управління процесом формування професійного мовлення.

Аналіз досліджень і публікацій. Теоретичним і практичним проблемам вивчення української лексики в загальноосвітніх навчальних закладах присвятили роботи А. Арсірій, Л. Лисиченко, А. Мановицька, Л. Марченко, В. Новоселова, І. Олійник, Л. Симоненкова, Т. Симоненкова, М. Шевчук та ін. Особливо великого значення роботі над словом надавали і надають у своїх наукових працях О. Біляєв, З. Бакум, Л. Варзацька, М. Вашуленко, Н. Голуб, О. Горошкіна, Т. Донченко, С. Караман, О. Караман, О. Копусь, Л. Мацько, В. Мельничайко, М. Пентилюк, М. Плющ, О. Хорошковська.

Питання принципів відбору лексичного матеріалу для використання молодшими школярами в усному і писемному мовленні порушуються у працях А. Богуш, А. Кніщенко, Т. Коршун, Я. Коршунової, Л. Кутенко, С. Олійника, С. Омельчука, Т. Торчинської. У дисертаційних дослідженнях Н. Голуб, Т. Грубої, В. Каліш, Н. Мордовцевої, І. Магрицької, А. Надолинської студіюється проблема формування лексичних умінь і навичок школярів, удосконалення їхнього мовлення як бази для розвитку пізнавальної активності шляхом роботи над словом як основною мовленнєвою одиницею.

Мета статті полягає у висвітленні теоретичних аспектів формування лексичних умінь студентів, у розкритті необхідності формування культури мовлення як однієї з найважливіших складових загальної культури майбутніх педагогів.

Виклад основного матеріалу статті. Основними складовими професійної комунікативної компетентності майбутніх педагогів є «чотири компетенції: лінгвістична (сукупність знань про структуру мовної системи, а також уміння оперувати цими знаннями у процесі професійної діяльності: аналізувати, зіставляти, групувати факти мови, використовувати методи відповідного лінгвістичного аспекту); предметна компетенція (наявність професійних знань у системі філологічних дисциплін, а також уміння застосовувати їх під час комунікації); прагматична компетенція (оволодіння потенціалом дидактичного дискурсу); технологічна компетенція (уміння чітко й виразно висловлювати думку, знання законів техніки мовлення; постановка дихання, розвиток голосу, нормативної дикції)» [5, с. 109].

Достатній рівень лексичної компетентності вчителя початкової школи передбачає наявність у нього двох основних груп умінь.

По-перше: *комунікативних умінь*: встановлювати контакт з учнями; підтримувати розмову; будувати висловлювання в різних стилях і жанрах; уміння зацікавлювати учнів у процесі опанування навчального предмета; вести бесіду, розповідати; уміння переконувати, доводити, захоплювати ідеями, задумами.

По-друге, *професійно-комунікативних умінь*: знання дидактичної та лінгвістичної термінології; особистісна настанова на аналіз змістової правильності мовлення та виявлення і виправлення помилок у власному і чужому мовленні; уміння редагувати власне і чуже мовлення; нормативно та відповідно до ситуації спілкування послуговуватися фактичними жанрами мовлення [3].

Для успішної реалізації завдань щодо формування в майбутніх учителів початкової школи лексичних умінь доцільно застосовувати комплексні мовно-мовленнєві вправи, які мають відповідати певним вимогам: зміст завдань підпорядковується передусім

Розвиток особистості молодшого школяра: сучасні реалії та перспективи

комунікативним цілям навчання, формує мовленнєві уміння; актуалізація лінгвістичних знань і умінь зумовлюється безпосередньо ситуацією мовлення, яка моделюється при виконанні комплексного завдання; ядром комплексного завдання є робота зі словом як об'єктом лінгвістики, одиницею мовної системи, з одного боку, і елементом образного, художнього мислення, компонентом тексту, зв'язного висловлювання, іншого; неодмінною складовою комплексного завдання є проблемне питання або задача, внутрішня логічно-змістова суперечність яких стимулює процес мислення, активізує пізнавальну діяльність; зміст лінгвістичного матеріалу (фонетичного, словотвірного, морфологічного, синтаксичного) може варіюватися залежно від теми заняття, обов'язковим залишається інтегрований характер тих мовних і мовленнєвих умінь, на розвиток яких воно спрямоване; формування загально-навчальних умінь, зокрема умінь послуговуватися словниками і довідниками, здійснюється в комплексному завданні у взаємозв'язку з розвитком спеціальних лінгвістичних умінь і навичок, серед яких першочергове місце посідають нормативні, пов'язані з культурою мовлення студентів; зміст текстів, відібраних для опрацювання, має стати опорою для продукування власних висловлювань, а також формування особистісних переконань, прилучення до культурних надбань рідного народу [1].

Висновки. Багатство й різноманітність мовлення учителя – джерело збагачення мови учня. Мовлення учителя повинно відзначатися виразністю, правильністю, чистотою, лаконізмом. Мовленнєві уміння вчителя є об'єктивною ознакою його готовності до професійної діяльності. У системі мовних засобів лексика є основною складовою, що становить смислові змістові зв'язки, один із провідних компонентів мовленнєвого спілкування. Лексичні норми сучасної української літературної мови охоплюють семантичну точність, чистоту мовлення, правильність слововживань.

Виходячи з того, що лексичні вміння є органічним компонентом у структурі всіх видів педагогічної діяльності, постає необхідність розкриття оптимальних можливостей навчально-виховного процесу у вищій школі, а також механізмів актуалізації спрямованості студентів на оволодіння професійною мовленнєвою культурою.

1. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація: навч. посіб. / Наталія Павлівна Волкова. – К.: Академія, 2006. – 256 с.
2. Загальна психологія : підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук [та ін.]. – К. : Либідь, 2005. – 464 с.
3. Кочан І. М. Словник-довідник із методики викладання української мови / І. М. Кочан, Н. М. Захлюпана. – [2-ге вид., виправл. і доповн.]. – Л. : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005. – 306 с.
4. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах : підруч. для студ. вищ. навч. закл. освіти / [кол. авт.: М. І. Пентиліук, А. Г. Гелетова, С. О. Караман та ін. ; за ред. М. І. Пентиліук]. – К. : Ленвіт, 2000. – 267 с.
5. Педагогічна майстерність : підручник / [І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.] ; за ред. І. А. Зязюна. – 2-ге вид., доповн. і переробл. – К. : Вища шк., 2004. – 421 с.

Зміст

Сучасні проблеми навчання, виховання та розвитку учнів початкової школи

1	<i>Батерук І.</i> Розвиток творчих здібностей молодших школярів у навчальному процесі початкової школи.....	1
2	<i>Башико Р.</i> Формування культури поведінки молодших школярів.....	3
3	<i>Бенза С.</i> Моральні цінності та ідеали дітей молодшого шкільного віку.....	4
4	<i>Бережна Ю.</i> Формування читацьких інтересів молодших школярів.....	6
5	<i>Бігун І.</i> Педагогічні засоби розумового виховання в сучасній початковій школі.....	8
6	<i>Богдан Н.В.</i> Виховання в учнів початкової школи культури міжнаціонального спілкування...	10
7	<i>Босик О.</i> Усні обчислення – ефективна форма організації роботи учнів на уроках математики	12
8	<i>Візнович Я.</i> Особливості морально-духовного виховання молодших школярів на уроках музики	14
9	<i>Гелега Г.</i> Стимулювання навчальної діяльності молодших школярів – провідна проблема сучасної школи.....	16
10	<i>Григоренко Т.</i> Формування лексичних умінь майбутніх учителів початкової школи засобами мовно-мовленнєвих вправ.....	17
11	<i>Гут Х.</i> Розвиток творчих здібностей на уроках математики за допомогою інтеграції.....	19
12	<i>Данчук С.</i> Формування духовних цінностей засобами музики.....	21
13	<i>Дарвай В.</i> Принципи етноестетичного виховання дітей молодшого шкільного віку.....	23
14	<i>Дзудзило Л.</i> Формування моральних цінностей молодших школярів засобами українського народознавства на уроці літературного читання.....	25
15	<i>Дробаха І.</i> Особливості розвитку математичних здібностей молодших школярів.....	28
16	<i>Дряшкаба А.</i> Шляхи формування моральних якостей молодших школярів засобами українських народних традицій.....	29
17	<i>Загребельська В.</i> Шляхи художньо-естетичного виховання молодших школярів: характеристика, принципи реалізації.....	31
18	<i>Загрійчук М.</i> Моральне виховання молодших школярів засобами народної педагогіки.....	33
19	<i>Зварич Н.</i> Формування комунікативних умінь першокласників у процесі проектної діяльності	35
20	<i>Іванців І.</i> Екологічне виховання учнів у початковій школі.....	37
21	<i>Кикоть Н.</i> Формування культури спілкування учнів початкової школи засобами мовленнєво-ситуативних вправ.....	39
22	<i>Коваль Н.</i> Система аналітичних умінь учнів на уроках літературного читання.....	41
23	<i>Костюк В.</i> Науково-методичні засади здійснення пропедевтики професійної орієнтації молодших школярів.....	44
24	<i>Костюк О.</i> Розвиток творчих здібностей в учнів початкових класів на уроках математики.....	46
25	<i>Курищук О.</i> Формування предметної математичної компетентності в учнів початкової школи	48
26	<i>Лабенська Н.В.</i> Театралізована гра як засіб розвитку творчих умінь молодших школярів.....	50
27	<i>Лехенко Р.</i> Змістовий аспект проблеми національної свідомості молодших школярів.....	52
28	<i>Лютик О.І.</i> Екологічне виховання молодших школярів засобами усної народної творчості	53
29	<i>Макара І.</i> Формування читацької самостійності молодшого школяра.....	55
30	<i>Малкович М.</i> Вплив комп'ютерних ігор на поведінку молодших школярів.....	57
31	<i>Марченко Ю.</i> Формування мовленнєвої компетентності молодших школярів на уроках української мови.....	59
32	<i>Матвєєва Ю.</i> Інтелектуальний розвиток молодших школярів у процесі вивчення іноземної мови.....	61
33	<i>Мінів Т.</i> Підготовка дитини до навчання в школі.....	63
34	<i>Поліщук О.</i> Інтерактивне навчання на уроках української мови в 3–4 класах.....	66
35	<i>Петрів І.</i> Родинне виховання як основа становлення та розвитку учнів молодшого шкільного віку.....	68